

נפלאות הרמב"ן

שנה ב' | גליון ס'
פר' תצוה
תשפ"ב

יו"ל ע"י
מכון לימוד
להחדרת הרמב"ן

בינינו
עמודים

בגליון:

אוצרות רבינו
פנינים יקרים,
אוצרות מחודשים
מבארו של רבינו

חילוקי רבינו
בו ביארו מקומות
בו רבינו מפרש
דעתו של רבינו

מעשה חשב
עינים וביאורים
במשנתו של רבינו

אוצרות רבינו

ואתה תצוה את בני ישראל
ויקחו אליהם זית זך וכו' (כ"ו ט)

מנין היה במדבר שמן זית זך?

אמר בכאן ואתה בעצמך תצוה להם שיקחו אליך שמן המאור כי אין להם דרך לעשותו במדבר רק אם היה אצלם משמרת והנשיאים הביאוהו וטעם אליך שיובא לפניו והוא יראנו אם זך וכתית כראוי.

ועשית גדי קדש לאהרן אחיך
לקבול ולתפארת (כ"ח ט)

פ"י לכבוד ולתפארת

א. שיהיה נכבד ומפאר במלבושים נכבדים ומפארים כי אלה הבגדים לבושי מלכות הם כדמותם ילבשו המלכים בזמן התורה.

ב. על דרך האמת לכבוד ולתפארת יאמר שיעשו בגדי קדש לאהרן אחיך לשרת בהם לכבוד השם השוכן בתוכם ולתפארת עזם שיהיה מקום המקדש מפאר בתפארת ומקום רגליו שהוא בית המקדש מכבד לכבוד השם.

בגדי כה"ג וממה שעשו אותם הם לבוש מלכות

ההגדר	הראיה
כתנת	יעקב עשה ליוסף כתנת פסים שפ"י מרקמת בדמות פסים והיא כתנת תשבץ והלבישו כבן מלכי קדם.
מעיל	(שמואל ב יג יח) 'ועליה כתנת פסים כי כן תלבשו בנות המלך הבתולות מעילים ופי' כי עליה כתנת פסים נראית ומגלית כי המנהג ללבש בנות המלך הבתולות מעילים שתתעלפנה בהם ונמצא שכתנת הפסים עליה מלבוש עליון.
מצנפת	ידועה גם היום למלכים ולשרים הגדולים ולכן אמר הכתוב בנפול המלכות 'הסיר המצנפת והרים העטרה' (יחזקאל כא לא).
האפוד והחשן	לבוש מלכות כענין שכתוב (דניאל ה טז) 'והמניא די דהבא על צוארך'.
ציץ	נזר המלכים הוא וכתוב (תהילים קלב יח) 'ציץ נזר'.
זהב	'כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה' (תהילים מה יד)
ארגמן	'ארגונא תלבש והמניא די דהבא על צוארך' (דניאל ה טז)
תכלת	גם היום לא ירים איש את ידו ללבשו חוץ ממלך גוים וכתוב 'ומרדכי יצא מלפני המלך ללבוש מלכות תכלת וחור' (אסתר ח טז)

חילוקי רבינו

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליהם זית זך וכו' (כ"ו ט)

פ"י נר תמיד

רבינו

כך שנינו בספרי (בהעלותך טז) 'יאירו שבעת הנרות' (במדבר ח ב) שומע אני שיהו דולקין לעולם תלמוד לומר 'מערב עד בקר' (ויקרא כד ג) אי מערב עד בקר ויכבס תלמוד לומר 'יאירו שבעת הנרות' הא כיצד יאירו שבעת הנרות מערב עד בקר 'לפני ה' תמיד' שיהא נר המערבי תדיר שממנו מדליקין את המנורה בין הערבים. ובתורת כהנים (ויקרא כד ב) נמי כך אמרו 'להעלות נר תמיד' שיהא נר מערבי תדיר וקתני התם מצאו שכבה מדשנו ומדליקו ממזבח העולה דאפלו ביום נמי מדליק נר מערבי לפי שהוא 'תמיד' לעולם, ועל הכלל 'לפני ה' תמיד' בנר מערבי שהוא דולק תמיד ביום ובלילה. [נר המערבי דולק תמיד]

רש"י

תמיד כל לילה ולילה קרוי תמיד כמו שאתה אומר (כ"ט מב) 'עלת תמיד' ואינה אלא מיום ליום וכן במנחת חביתין נאמר (ויקרא ו יג) 'תמיד' ואינה אלא מחציתה בבקר ומחציתה בערב אבל תמיד האמור בלחם הפנים (כה ל) משבת לשבת הוא. מערב עד בוקר תן לה מדתה שתהא דולקת מערב עד בוקר ושיעורו חכמים חצי לוג לילי טבת הארוכין וכן לכל הלילות ואם יותר אין בכך כלום. [הנרות דולקות תמיד כל לילה]

ועל הכלל 'לפני ה' תמיד' בנר מערבי שהוא דולק תמיד ביום ובלילה. [נר המערבי דולק תמיד]

ואתה תקרב אליה את אהרן אחיך ואת בניו ויקחו אליהם זית זך וכו' ועשית גדי קדש לאהרן אחיך לקבול ולתפארת ואתה תדבר אל כל חכמי לה אשר מלאאתי רוח חכמה ויעשו את גדי אהרן לקדשו לכהנו לי (כ"ח א - ב)

מהו 'הקרב אליך את אהרן'

רבינו

'ואתה הקרב אליך לאחר שתגמור מלאכת המשכן לקדשו לכהנו לי לקדשו להכניסו כהונה על ידי הבגדים שיהא כהן לי ולשון כהונה שירות הוא. [פרשה זו נאמרה לאחר עשיית הבגדים שע"י לבישת הבגדים והקרבנות יעשו כהנים] [פרשה זו נאמרה כסדרה על הבשורה שיהיו כהנים והציווי על עשיית הבגדים]

רש"י

ואתה הקרב אליך לאחר שתגמור מלאכת המשכן לקדשו לכהנו לי לקדשו להכניסו כהונה על ידי הבגדים שיהא כהן לי ולשון כהונה שירות הוא. [פרשה זו נאמרה לאחר עשיית הבגדים שע"י לבישת הבגדים והקרבנות יעשו כהנים]

ואלה הפגדים אשר יעשו וכו' ויעשו גדי קדש לאהרן אחיך ולבניו לכהנו לי (כ"ח ד)

האם עשיית הבגדים צריכה להיות לשמה?

רבינו

היו הבגדים צריכים עשיה לשמן ויתכן שצריכים כונה ולכן אמר ואתה תדבר אל חכמי לב אשר מלאתיו רוח חכמה שייבנו מה שיעשו וכבר אמרו (יומא טז). דמות דיוקנו מנצח לפני בבית מלחמתי [שאלכסנדר מוקדון ראה במלחמות דמות עם בגדי כה"ג].

רש"י

בגדי קודש מתרומה המקודשת לשמי יעשו אותם [צ"ב האם רש"י יסבור כרבנן בירושלמי (יומא פ"ג ה"ו) שבבגדים לא שייך לשמה ולכן מביא רק שצריכים לעשות הבגדים מתרומה המקודשת לשמה].

ואת למועדי כי העיקר להגות בתורת רבינו הקי בלשונו הטורח והזהב ובכל דברי תורתיו הקי, אך להקל על המתקרים לקודש באנו להכניסם אל תחת כנפי השכינה תורתו של רבינו. והשתלנו להיצמד ללשונו של רבינו הקי ורק במקום שהוצרכנו לקצר או לבאר הוספנו או הורדנו כמה מילים להבנת הדבר לאנשים פשוטים כמונו עד שנוכה כולנו להגות בפנים בתורתיו הקי. ואך למותר הוא לפרט שאם שגינו בהבנת דברי קדשו הטעות וחוסר ההבנה היא בנו. מתוך הקמתו של רבינו לפי עה"ת: יעשה דע וראה מה אשכח שואלי דבר בכתבית פירוש התורה, אבל אתנהג כמנהג הראשונים, להניח דעת התלמידים יגיעי הגלות והצרות, הקוראים בסדרים בשבתות ובמועדים, ולמשוך לבם בפשטים ובקצת דברים נעימים לשמיעים וליועדים חן, ואל חנון וחנונו ויברכנו. ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם, עכ"ל.

וְהִם יִקְחוּ אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַתְּכֵלֶת
וְאֶת הָאֶרְגָּמָן וְכו' (כח ה)

**האם האמינו לחכמי לב
מה שקבלו נדבות מבני ישראל?**

הם החכמי לב יקחו את הזהב ואת התכלת את הנדבה מן הצבור ויעשו בה את הבגדים והטעם לאמר **שלא ישקול להם הנדבה ולא ימנה כי נאמנים הם** כענין שנאמר (מלכים ב יב טו) 'ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעשי המלאכה כי באמנה הם עשים'.

למי הביאו בני ישראל את הנדבות?

ביום הראשון בלבד כתוב (לו א) 'ויקחו מלפני משה' וגם הוא שלא בחשבון לקחו הכל מלפניו **ובשאר הימים הביאו אליהם** ולכך כתוב (לו ה) 'ויאמרו אל משה לאמר מרבים העם להביא' כי להם היו מביאים לא שיתנו למשה והוא ישקול על ידם, אבל הם לאחר שגבו הכל מנו ושקלו ואמרו למשה כדכתיב (לח כד) 'ויהי זהב התנופה וגו'.

וְשָׂמְתָה אֶת שְׁנֵי הָאֶבְנִים עַל פְּתֻלַת הָאֹפֶד אֶבְנֵי זָפָרן לָבָנִי וְשָׂרָאֵל וְנִטְאָה אֶהָרָן אֶת טְמוֹתֶם לָפְנֵי ה' עַל שְׁנֵי קְתָנָיו לְזָפָרן (כח טו)

וְנִטְאָה אֶהָרָן אֶת טְמוֹתֶם לָפְנֵי ה' עַל שְׁנֵי קְתָנָיו לְזָפָרן לָפְנֵי ה' תְּמִיד עַל לְבָבוֹ פְּהֵאוֹ אֶל הַקְּדָשׁ לְזָפָרן לָפְנֵי ה' תְּמִיד (כח טז)

טעם השמות באפוד

רע"י

לזכרון שיהא רואה הקב"ה השבטים כתובים לפניו ויזכור צדקתם.

טעם השמות באבני החשן

רבינו

ראיתי במדרש ואלה שמות רבה (לח ח) מה טעם באבני החשן
א. שיהא הקב"ה מסתכל בהם בבגדי הכהן בכניסתו ביום הכפורים וזכור לזכות השבטים.
ב. רבי יהושע בשם רבי לוי משל לבן מלך שהיה [לו] פדגוג [אומן המגדלו] נכנס אצל המלך מלמד על בנו סוגריא והיה מתירא מן העומדים עליו שמא יגזעו בו מה עשה הלבישו פורפוריא [לבוש מלכות] שלו שיהיו רואין אותו ומתיראין ממנו, כך אהרן היה נכנס בכל עת [ד' פעמים ביוהכ"פ] לבית קדשי הקדשים ואולוי זכיות הרבה שהיו נכנסות עמו ומסיעות אותו לא היה יכול לכנס למה שהיו מלאכי השרת שם מה עשה הקב"ה נתן לו מדמות לבושי הקדש.
רבינו מהאר טעם המדרש
אע"פ שלא היה נכנס לפני ולפנים בבגדים אלו אף באהל מועד הוצרך לכך ביום הכפורים שהרי כתיב (ויקרא טו א) 'וכל אדם לא יהיה באהל מועד'.

ולא יזח החשן מעל האפוד (כח כח)

פי לא יזח

רע"י

לא יזח לשון ניתוק ולשון ערבי הוא כדברי דונש בן לברט הקרוב אלי כי הא כמו יסח ענין נתיצה ונתוק בחלוק הסמ"ך והזי"ן.

וְנִתְּתָה אֶל חֹשֶׁן הַמִּטְפֵּט אֶת הָאוּרִים וְאֶת הַתְּמִים וְהָיוּ עַל לֵב אֶהָרָן וְכו' (כח ל)

מהו האורים ותומים?

רבינו

רע"י

את האורים ואת התומים הוא כתב שם המפורש שהיה נותנו בתור כפלי החשו.

אפע"ז

א. סוד מסור למשה מפי הגבורה והוא כתבם בקדושה.
ב. או מעשה שמים.

הם מעשה אמן כסף וזהב שהם על הצורות שיעשו בעלי הכוכבים לדעת מחשבת השואל.
רבינו מקשה על אפע"ז

א. לא נזכרו אורים ותמים כלל במעשה האמנין לא בצואה ולא במעשה ולא פרט 'ויעש האורים והתמים' כמו שפרט על שאר הבגדים, ואם היה מעשה חרש חכם היה מאריך בהם יותר מן הכל.
ב. אם תאמר שירצה לקצר בהם לעמקם היה אומר 'ועשית אורים ותמים כאשר הראה אותך בהר זהב טהור תעשה אותם' או 'כסף מזוקק'.
ג. לא הזכיר בכל הכלים בה"א הידיעה בעשייתם אלא 'ועשו ארון' או 'ועשית שלחן' ובאורים ותמים אמר 'ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התמים' והזכירם רק במשה לברו שאמר בציווי 'ונתת' ובעשיה 'ויתן אל החשן את האורים ואת התמים' (ויקרא ח ח).

ע"ש מה נקראו אורים ותמים?

רבינו

רע"י

שעל ידו [הכתב של שם המפורש] הוא מאיר דבריו ומתמם את דבריו.
היו שמות קדושים [נקראים אורים] מתוכם יאירו האותיות מאבני החשן אל עיני הכהן השואל במשפטים

והיו שם שמות הקדש אחרים נקראים 'תמים' מכחם יהיה לב הכהן תמים בידעת ענין האותיות שהאירו לעיניו כי כאשר כון בשמות האורים והאירו [האותיות] חוזר מיד ומכון בשמות התמים ועודם האותיות מאירות לעיניו ויבוא בלבו חיבורם הנכון, וזאת מדרגה ממדרגות רוח הקדש והיא למטה מן הנבואה ולמעלה מבת קול.

ועשית את מעול האפוד פליל תכלת (כח לא)

מהו צורת המעיל?

רבינו

רע"י (לשם פסוק ד)

מעיל הוא כמין חלוק וכן הכתונת אלא שהכתונת סמוך לבשרו ומעיל קרוי חלוק העליון.
קושית רבינו על רע"י

המעיל בגד יתעטף בו כמו שאמר (שמואל א כח יד) 'והוא עטה מעיל' וכתוב (ישעיה סא י) 'מעיל צדקה יעטני' ולא תבוא עטיה על הכתנת רק על השלמה אשר יכסה בה דכתיב (תהילים קד ב) 'עטה אור כשלמה' כי הוא עטוף.

ראיית רבינו

רבותינו אמרו שהיו במעיל שבעים ושנים זגין ובהם שבעים ושנים ענבלין ותולה ששה ושלישים מצד אחד וששה ושלישים מצד אחר, ומכאן תלמוד שאינו כמין חלוק וכתנת אלא יש לו כנפים [כי בכתנת אין ב' צדדים אלא הכל צד אחד]

[צ"ב גם לשיטת רבינו שהמעיל כגלימא וכנ"ל הרי למטה הכל הוא אחד ואין כאן ב' צדדים, ועיין בדרך חכמה למרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א (הל' כלי המקדש פ"ט ה"ג) שי"ל שלמטה מאחוריו היה נחלק גם לב' חלקים קצת]

ועשית על גוליו רמני תכלת וארגמן ותולעת גני על גוליו סהיה ועמני זהה קתוכס סהיה פעמן זהה ורמון פעמן זהה ורמון על גוליו המעיל סהיה (כח לב)

סדר הפעמונים והרמונים

רע"י

רבינו

הם בתוכן ממש כי הרמונים חלולים ועשוין כמין רמונים קטנים שלא פתחו פיהם והפעמונים טמונים בהם ונראין מתוכן [שארזוכים יתור] [הפעמון בתוך הרמון]

רמוני עגולים וחלולים היו כמין רמונים העשויים כביצת תרנגולת

ופעמוני זהב זגין עם ענבלין שבתוכם

בתוכם סביב ביניהם סביב בין שני רמונים פעמון אחד דבוק ותלוי בשולי המעיל

פעמון זהב ורמון אצלו פעמון זהב ורמון אצלו.

[בין כל שני רמונים היה פעמון].

קושית רבינו על רע"י

לא ידעתי למה עשה הרב הפעמונים לעצמן פעמון בין שני רמונים:

א. כי אם כן לא היו הרמונים משמשים כלום ואם הרמונים לנוי למה היו עשוין כרמונים חלולים יעשם כמין תפוחי זהב.

ב. היה צריך הכתוב לפרש במה יתלה הפעמונים ואם יעשה בהם טבעות לתלות בהם.

וְהָיוּ עַל אֶהָרָן וְעַל בְּנָיו כְּהֹאֲמֵם אֶל אֶהָל מוֹעֵד אוֹ הַגְּבֻתָם אֶל הַמִּזְבֵּחַ לְטָרַת פְּקֻדָּתוֹ וְלֹא יֵאָאוּ עֹן וְיָמְתוּ וְכוּ' (כח טו)

רע"י	רבינו
מנין למדים שמחוסר בגדים ששימש במיתה	ולא ישאו עון ומתו הא למדת שהמשמש מחוסר בגדים במיתה
על מה הציווי בפסוק והיו על אהרן ועל בניו בבאם אל אהל מועד וכו' ולא ישאו עון ומתו וכו'	כל הבגדים האלה
האם משה הלביש לאהרן ובניו את המכנסים	ביומא (ה): שמשו הלביש גם את המכנסים יחד עם כל הבגדים
מדוע פירטה התורה איסור מיוחד לכהן ששימש בלא המכנסים	התורה לא פירטה אלא היא כוללת בכל הבגדים [רש"י לשיטתו שמשו הלביש את המכנסים עם כל הבגדים]
	כ"א זה לבשו לבד בהצנע
	ו'וחגרת אתם אבנט וחבש להם מגבעות והיתה להם כהנה לחקת עולם (כט ט) בזמן שבגדיהם עליהם כהנתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהנתם עליהם והווי להו זרים ואמר מר זר ששימש במיתה.
	הוא במכנסים בלבד שציוה בעשיה 'ועשה להם מכנסי בד' צוה על הלבשה 'והיו על אהרן ועל בניו'
	להלן (כט ח ט) כל הבגדים היה משה מלביש אותם כמו שצוה והלבשתם אבל המכנסים שהם לכסות בשר הערוה היו הם לובשים אותו בהצנע.

וְנִתְּתָ אֹתָם עַל סֵל אֶחָד וְהִקְרַבְתָּ אֹתָם כְּסָל וְאֶת הַפֶּר וְאֶת טְנֵי הָאֵילִם וְאֶת אֶהָרָן וְאֶת בְּנָיו תִּקְרִיב אֶל פֶּתַח אֶהָל מוֹעֵד וְרַחַצְתָּ אֹתָם בַּמַּיִם (כט טז)
וְהִקְרַבְתָּ אֶת הַפֶּר לְכֹהֵן אֶהָל מוֹעֵד וְסִמְךָ אֶהָרָן וְבָנָיו אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפֶּר וְטָחַטְתָּ אֶת הַפֶּר לְכֹהֵן ה' פֶּתַח אֶהָל מוֹעֵד (כט י"א)

ביאור סדר ההקרבה לאהל מועד

רע"י	רבינו א'	רבינו ה'
והקרבת אותם בסלי להיכן?	והקרבת אותם בסל נמשך לפניו, יאמר כי הלחם בסל והפר והאילים ואהרן ובניו יקריבו אל פתח אוהל מועד.	ויותר נכון כי והקרבת אותם בסל. לא יפרש, כי מן הסתם הוא ידוע שיקריבו אל המקום אשר יצוה לבא הכהנים [שהציווי הוא] להקריבם, ולא פירש אל אהל מועד, רק שיקריב אותם, והטעם שיקריבם אל מקום הכהנים שיהיו מזומנים, ודי שיהיו לפני פתח חצר המשכן,
והקרבת את הפר לפני אהל מועד? הרי הקריב כבר לעיל ולהיכן הקריב עתה?	אלמע"ז פ"י כאשר תקריב את הפר לפני אהל מועד יסמוך אהרן ובניו עליו, כי כבר הזכיר זה למעלה (בפסוק ג) [אינו ציווי חדש]	ועכשיו הצריך שיקריבם לפני אהל מועד אל פתח האהל כאשר יפרש בשחיטה (בפסוק הבא), כי הסמיכה תהיה שם
ושחטת את הפר לפני ה' פתח אהל מועד? היכן היא מקום השחיטה?	פתח אהל מועד בחצר המשכן שלפני הפתח	אל פתח אהל מועד במקום הסמיכה
כמה פעמים הקריבו את הפר?	ב' פעמים: א. אל חצר המשכן ב. לפני הפתח	ב' פעמים: א. לפני חצר המשכן אל מקום שהכהנים מזומנים. ב. לפני פתח אהל מועד לסמיכה ושחיטה

וְשִׁמְתָּ הַמִּצְנֶפֶת עַל רֹאשׁוֹ וְנִתְּתָ אֶת נֵזֶר הַקֹּדֶשׁ עַל הַמִּצְנֶפֶת וְלָקַחְתָּ אֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וַיִּצְקֶתָ עַל רֹאשׁוֹ וַיִּמְשַׁחְתָּ אֹתוֹ (כט יז)

היכן ומתי יצקו את שמן המשחה על ראשו?

רע"י	רבינו
ומשחת אותו אף משיחה זו כמין כ"ף יונית, נתון שמן על ראשו ובין ריסי עיניו ומחברן באצבעו רבינו מאמר לשיטת רש"י [שהפסוקים כסדרם]	הנכון שהיתה הצניפה סביב סביב ואמצע הראש מגולה ועליו יצק השמן [הפסוקים כסדרם קודם לבישת המצנפת סביב סביב ואמצע מראש מגולה ואח"כ יצק השמן במקום המגולה].
ואם היתה המשיחה בכל הראש כדברי רש"י, תהיה היציקה במקום הנחת תפילין שהיה מניח מגולה, ומשם ימשכנו כמין כף יונית.	
אלמע"ז	
זה לפני שומו המצנפת על ראשו, כי על ראש עצמו יצוק השמן [משיחת השמן היא לפני לבישת המצנפת מכיון שהמצנפת היה כובע על כל הראש כשיטת רש"י לעיל ואת השמן יצקו על הראש].	
רבינו מקשה על אלמע"ז	
ואיננו נכון בעיני, כי גם במעשה אמר וישם את המצנפת על ראשו וגו' (ויקרא ח ט), ואח"כ אמר ויקח את שמן המשחה וימשח את המשכן וגו' (פסוק י), ואח"כ ויצק משמן המשחה על ראש אהרן (פסוק יב).	

וְלָקַחְתָּ אֶת כָּל הַחֲלָב הַמִּכֹּסֶה אֶת הַקֶּרֶב וְכוּ' (כט י"א)

מהו החלב המכסה את הקרב?

רע"י	רבינו
החלב המכסה את הקרב הוא הקרום שעל הכרס שקורין טייל"א	לפי דעתי כי החלב המכסה את הקרב הוא הקרום, אבל כאשר יאמר כל החלב המכסה את הקרב ירמוז לשני חלבים אשר שם, לחלב הקרום הזה, ולחלב הגס אשר על הקרב. והנה על הקרב שני חלבים, פעם יזכיר הכתוב את שניהם, ופעמים יכלול אותם כאחד במלת כל.

מעשה חשב

פרשת תצוה

וְעִשִּׂיתָ בְּגָדֵי-קָדֶשׁ לְאַהֲרֹן אוֹזֵייהָ לְכַבֹּד וּלְתַפְאֵרֶת: (כוז ב)

מעשה חטה

רמב"ן

1 הנה מלשון רבינו שכתב "שצריכין עשייה לשמן, ויתכן שצריכים כוונה", משמע שיש כאן שני דברים א. לשמה. ב. כוונה. וצ"ב איזה כוונה צריכים לכוון, חוץ מזה שצריכים לעשותה לשמה, לשם בגדי כהונה.

ואפשר לומר בהקדם דברי רבינו (לקמן כי תשא פרק לא פסוק י) לְבָאָר הַכְּתוּב "ואת בגדי השרד ואת בגדי הקדש לאהרן הכהן וגו' וז"ל "בגדי השרד בגדי היחוד, כלומר בגדים שיתיחד בלבישתם אחד העם הכהן הגדול מאחיו, מן 'ובשרידים אשר ה' קורא וכו'. וירמוז לבגדי אהרן, ויקראם כן שלא ילבשם רק יחיד בדורו, אהרן בחייו, ואחריו הכהן הגדול אשר הוצק על ראשו שמן המשחה ומלא את ידו ללבוש את הבגדים. והכתוב יזכיר בגדי אהרן לעולם בדרך כבוד כמו שנאמר (לעיל כח ב) 'לכבוד ולתפארת, וכו'. וע"כ יקראם בגדי השרד, בגדי מלכות. וזה טעם את בגדי השרד לשרת בקדש את בגדי הקדש לאהרן הכהן, כי שב לבאר וכו'. ומ"ש בכאן בפרשת 'ראה קראתי' ואת בגדי השרד ואת בגדי הקדש לאהרן הכהן, טעמו שהם בגדי שתי מעלות, בגדי השרד ובגדי הקדש, להגיד שלא ילבשם רק אחד העם בבואו לשרת בקדש וכו', עכ"ל".

מבואר בדברי רבינו שבגדי 'השרד', היינו בגדי כהונה המיוחדים רק לכהן גדול. ובבגדי כהן גדול יש בהם שני מעלות א. שהם בגדי קדש. ב. שהם בגדים המיוחדים רק לכהן גדול.

ולפי"ז אפשר לומר שזה הכוונה שצריכים לכוון בעת עשיית בגדי כהן גדול, שזהו מיוחד רק לכהן גדול. וכוונה זו הרי הוא בנוסף לזה שצריכים לעשותה לשמה, לשם בגדי כהונה.

ושוב ראיתי בפנים יפות (פרשת חקת) על הכתוב (שם פרק כ פסוק כו) 'והפשט את אהרן את בגדיו והלבשתם אל אלעזר בנו', היינו שהפשיט משה את כל שמונת בגדי הכהונה מאהרן, והלבישו לאלעזר. והנה לכאורה ארבעה בגדים של כהן הריטו היה לו לאלעזר, ולמה הוצרך להפשיטו מאהרן הכהן, וכתב הפנים יפות וז"ל "ונראה משום מ"ש לעיל ריש פרשת תצוה שבגדי כהן גדול היה צריך להיות לשם כהן גדול, נמצא בגדי אלעזר מסתמא לא נעשית לשם כהונה גדולה, והיה צריך להפשיט גם את הכתונת של אהרן ולהלבישו תחילה לאלעזר", עכ"ל. הרי לנו מבואר להדיא שהיה צריכים לכוון בעת עשותם את בגדי הכהן גדול, שהם מיוחד לכהן גדול. ולא כתב שם מנין לזה. ולפי דברינו המקור לדברי הפנים יפות הם דברי רבינו.

וְהָיָה עַל-אַהֲרֹן לְשִׁרְתָּהּ וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֵאוֹ אֶל-הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי ה' וּבְצִאתוֹ וְלֹא יָמוּת: (כוז לה)

מעשה חטה

רמב"ן

1 דעת רבינו שהאיסור לעשות העבודה במחוסר בגדים למידין מהכתוב לקמן (כס ט) 'וחגרת אתם אבנט אהרן ובניו וגו' והיתה להם כהונה לחקת עולם', ודרשו ז"ל בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם, אין בגדיהם עליהם, אין כהונתם עליהם, והוה להו זרים, וזו שמשם חייב מיתה. ומה שהוצרך לומר כאן במעיל 'ונשמע קולו בבאו אל הקדש לפני ה' ובצאתו ולא ימות', היינו רק על הפעמונים, ונצרכה אזהרה מיוחדת עליהם מפני שאין בהם צורך לבישה.

2 פירוש, לפי דעת רבינו שהאיסור לעשות עבודה במחוסר בגדים למידין מהכתוב (שם) 'והיתה להם כהונה', שרק בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם, א"כ למה הוצרך קרא מיוחד במכנסיים (כח מג-מב) 'והיו על אהרן ובניו בבאם אל אהל מועד וגו' ולא ישאו עון ומתו, ע"ז מבאר רבינו דשם (כס ט) נזכר כל הבגדים, חוץ ממכנסים, ולכן שפיר אפשר ללמוד משם דמחוסר בגדים בכל הבגדים [חוץ ממכנסים] חייב מיתה, אבל במכנסים שלא נזכר שם צריך קרא מיוחד.

ואפשר לבאר טעם הדבר שמכנסים כתוב לחוד, דהיה סברא לומר דדוקא הבגדים 'שהם' 'לכבוד ולתפארת', בזה שפיר לומר שכשבגדיהם עליהם כהונתם עליהם, ולכן אם חסר אחד מהבגדים חייב מיתה, אבל המכנסים הבאים 'לכסות בשר ערוה', ואינם בגדי כבוד בזה לא יהיו חייבים מיתה כשמחוסר בגד זה. לכן הוצרך כתוב מיוחד במכנסים.

ולא ימות. מכלל לאו אתה שומע הן, אם היו עליו לא יתחייב מיתה, הא אם יכנס מחוסר אחד מן הבגדים הללו חייב מיתה. לשון רש"י. ואינו נכון בעיני, שהיה לו לכתוב פסוק זה לאחר שיזכיר כל שמונה בגדים. ולמה הזכיר זה בשלשה בגדים חסן ואפור ומעיל, קודם שיזכיר א"ז וכתנת מלנפת ואבנט ומכנסים...

ולמדנו זה ממה שאמרו בסנהדרין (פג:) ובשחיטת קדשים (זכחים ז): מחוסר בגדים שקימש מנא לן דמיתיה, א"ר אבהו א"ר יוחנן, ומטו בה משמיה דר' אלעזר כרבי שמעון, וחגרת אותם אבנט וחבשה להם מגבעות והיתה להם כהונה לחקת עולם (נהלן כט ט), בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם, אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם והוה להם זרים, ואמר מר זר שקימש במיתה. ואם היה הכתוב הזה (פסוק מג) אכלס בכל הבגדים הגה בכאן עונש מפורש למחוסר בגדים, כמאמר הרב, אבל היא במכנסים בלבד, והכתוב האחר (נהלן כט ט) בשאר הבגדים 1, ולא הזכירו שם המכנסים 2. והראיה על דעתם שלא הזכיר למטה (נהלן כט ט) בסדר הלבישה מכנסים כלל, כי בעבור שענגש עליהם בכאן אין צורך לחזור ולהזכירם, כי בזימנו שילבשם:

... וּבְצִאתוֹ וְלֹא יָמוּת: (כוז לה)

מעשה חטה

רמב"ן

1 מבואר בדברי רבינו שהלאו הנאמר בעבודת יום הכפורים יוכל אדם לא יהיה באהל מועד, אינו אמור דווקא בשעת עשיית העבודה ב'קדשי קדשים', אלא אפילו בעת עשיית העבודה באהל מועד, היה אסור להיות נמצאים שם שום אדם, ואפילו מלאכים לא היו מותרים להיות שם. ולכן היה צריך הפעמונים, וכששמעו הקול של הפעמונים היו יוצאים.

וממש"כ רבינו יאף באוהל מועד הוצרך לכך ביום הכפורים, ולא כתב 'עבודת' יום הכפורים. כוונתו לומר שכל העבודות ביום הכפורים באהל מועד היה הלאו שלא יהיה אדם באוהל מועד, והיינו לא מיבעיא בשעת זריקת הדם על הפרוכת ועל המזבח באהל מועד, שזה חלק מעבודות הפנים, אלא אפילו בעבודות תמידיות של אוהל מועד, דהיינו העבודות שעשה הכהן גדול ביוהכ"פ בבגדי זהב. כגון הטבת הנרות. הקטרת הקטורת. והדלקת הנרות. ואז כששמעו את הקול של הפעמונים היו יודעים שצריכים לצאת.

לעילוי נשמת

האשה החשובה אשת חיל עשרת בעלה
יראת ה' היא תתהלל
מרת מלכה פיגא ע"ה
בת הרה"ח שלום ז"ל

אשת הרבני המופלג ר' יוסף שלמה רייניץ ז"ל
למלאות י"ב חודש להסתלקותה

ת.נ.צ.ב.ה.

לכל עיני המכון הערות והארות
ניתן לפנות למייל או לטל:

h0548402450@gmail.com

054-8402450

כל הזכויות שמורות ©